

KUVAYI MİLLİYE DESTANI

Bir Müzik ve Şiir Şöleni

Yazan: Nazım Hikmet

Yöneten ve Uyarlayan: Haydar Zorlu

Müzik/Piyano: İlhan Tonger

Oyuncular: Haydar Zorlu - Hande Günözü - Ali Ulusoy

Teknik: Mustafa Ayvacık

Koordinasyon: Mücella Kantaroğlu

(Arasız - 60 Dakika)

Kuvayi Milliye Destanı, işgal edilen tüm ülkelere ve ezilen halklara örnek olan ulusal kurtuluş savaşımızın anlatıldığı, edebi değeri en yüksek ve önemli eserlerden biridir.

'Ne söylediler...'

"Büyük Türk Şairi Nazım Hikmet'in bu büyük eserinde, özellikle piyano sololarda Sayın İlhan Tonger'in çok değerli beste ve müzikleri, Tiyatro Sanatçısı Sayın Haydar Zorlu'nun güzel oyun gücüyle, çok ilgiyle izlediğim bir sanat gecesi oldu..."

Prof. Mesut İktu (Opera Sanatçısı)

"Haydar Zorlu oyunda yüreğini koyarak, İlhan Tonger'in müziği ile bütünleşerek müthiş bir dinamiklik kazanmış. Anlam bütünleşmiş. Etkisi bana farklı bakış kazandırdı. Yürekten kutluyorum..."

Mustafa Polat (Besteci, Koro Şefi, Müzik Eğitimsi)

"Büyük şairin yazdığı, kurtuluş mücadelemizin yalın ve bir o kadar da içten anlatıldığı, öğrencisi olmaktan onur duyduğum Sn. İlhan Tonger'in canlı piyano tınılarının seyircilerin arasında dolaştığı, görsel ve duysal öğelerle harmanlanmış bu interaktif oyunda emeği geçen, yürekleri kocaman ve pırıl pırıl insanları, oyunun sonunda olduğu gibi ayakta alkışlıyorum."

Olca Pazarlık (Besteci, Yorumcu, Müzik Eğitimsi)

"Nazım Hikmet 'in Kuvayi milliye destanı değerli hocam İlhan Tonger' in özgün müzikleri, Ali Ulusoy'un trombonu eşliğinde ve Haydar Zorlu'nun muhteşem performanslarıyla şaha kalktı. Zaman zaman tüylerimiz diken diken, coşku ve hayranlıkla izledik, dinledik, hatta eşlik ettik. Tüm sanatçıları ve emeği geçen herkesi yürekten kutluyor, bir kez daha ayakta alkışlıyorum."

M. Gül Göbelez (Ses Sanatçısı)

Haydar Zorlu

İstanbul'da 2011 yılında Tiyatro SanatOdası'nı kuran, 1967 Mikail Köyü (Karlıova – Bingöl) doğumlu oyuncu Haydar Zorlu, ilkokulu Bayburt, Mikail Köyü, Elazığ ve Mersin'de okudu. 1979'dan sonra eğitimine Köln'de devam etti ve 1987 de Köln Üniversitesi Hukuk Fakültesinde 2 yıl okudu. 1988'de profesyonel oyunculuğa başladıktan sonra Hukuk Fakültesinden ayrılıp 1988-1994 yılları arasında Germanistik, İspanyolca, Siyasal Bilimler ve Pedagoji eğitimini yine Köln Üniversitesi Felsefe Fakültesinde aldı.

New York'ta Bob McAndrew Studio'sunda sinema oyunculuk eğitiminden sonra Almanya'da sayısız dizide rol alan Zorlu, kültürler arasında köprü kurarak Goethe'nin Faust eserini İstanbul'a başarıyla taşıdı.

Haydar Zorlu Alman yapımı Türkiye'yi tanıtmaya amaçlı WDR kanalının "Ver Elini Türkiye" adlı dizisinde başrol oynadı ve dizideki Türkçe dil kursunu yönetti. Dizi Almanya'da 40 kez tekrarlanarak 90 lı yıllarda Türkiye'nin en kapsamlı tanıtım programı oldu.

2006 – 2011 yıllarında yayınlandığı dönemde Avusturya'nın en başarılı dizisi olan, Avusturya Devlet Televizyonu'nda (ORF) yayınlanan, Reinhard Schwabenitzky'nin yönettiği 'Oben Ohne' adındaki dizide başrol oynadı.

Zorlu'nun görev aldığı tiyatrolar arasında Oberhausen Şehir Tiyatrosu, Köln Arkadaş Tiyatrosu, Wupper Tiyatrosu, Kölner Künstler Tiyatrosu, Christallerie Wadgassen, Freies Werkstatt Theater Köln ve Dortmund Operası bulunmaktadır.

Köln'de aralıksız 10 yıl boyunca oynadığı "Anrheiner" adlı WDR kanalında yayınlanan diziyi 2008 de bırakıp, ta 1991'de Türkiye'de antik tiyatroları dolaşırken

hayalini kurduğu Faust projesini gerçekleştirdi. Tiyatro sanatçısı Haydar Zorlu 29 Ekim 2018 Cumhuriyet Bayramında büyük şairimiz Nazım Hikmet 'in KUVAYİ MİLLİYE DESTANI İzmir/Selçuk şirince Köyü'nde ki zeytinliğinde yapmış olduğu antik tiyatro sahnesinde oynandı.

Doç. Dr. İlhan Tonger

İlhan Tonger 1947 yılında İzmir Karřiyaka'da doğdu. Marmara Üniversitesi Atatürk Eđitim Fakültesi Müzik Bölümünde piyano hocası olarak çalıştı. Çeřitli Konserler ve Resitaller vermiştir. 'Arkadaşım Piyano' isimli bir piyano dağarcığı ve piyano için bestelediği eserleri vardır. Doç. Dr. olarak emekliye ayrılan sanatçı, İstanbul EKM (Erkan Yücel Kültür Merkezi)'nin kurucusu ve onursal başkanıdır.

Hande Günözü

1978 İstanbul doğumlu. Oyuncu/Akademisyen.
Şahika Tekand Stüdyo Oyuncuları üyesi.

Ali Ulusoy

1981 Nazilli doğumlu. DEÜ Devlet Konservatuvarı mezunu.
Trombon sanatçısı.

Giriş Müziği – Trombon – ‘Çanakkale İçinde’

Bu renkli yansımada yaşamı buluruz!

Giriş Müziği - İlhan Tonger - Solo

Bir zamanlar ilk bulanık bakışlarıma görünmüş olan siz,
Tanımlayamadığım şahıslar, yeniden yaklaşıyorsunuz bana.
Bu kez sizi tutmayı denesem mi acaba?
Yüreğim o eski çılgınlığına yönelsin mi?
Sis ve dumanlar içinden yükselerek
Etrafımı sarıp başıma yığılıyorsunuz!
Peki, o halde hükmedin!
Beni çevreleyen büyüğü soluğunuz tıpkı
Gençlik yıllarımda olduğu gibi gönlümü titretiyor.

Birlikte getirdiğiniz sevinçli günlerin görüntüleri yanı sıra
Bazı hoş gölgeler belirgin hale geliyor.
Eski ve yarı unutulmuş bir masalmış gibi
İlk sevginin ve ilk dostluğun izleri gözlerimde canlanıyor.
Acılar yenileniyor, şikâyetler tekrarlanıyor.
Hayatın içinden çıkılmaz dolambaçlı akışı...
Benden önce ölmüş, güzel saatlerin mutluluk düşlerine
Tanık olmuş o iyi insanların adları anılıyor.

İlk şarkılarımı dinlemiş olan o ruhlar
Birazdan söyleyeceklerimi duymuyorlar artık.
Yok olup gitti o eski dost topluluğu ve ne acı ki, ah!
Uzaklaşarak kayboldu o ilk şarkımın yankısı.
Alkışları bile beni korkutan,
Tanımadığım bir topluluğa söyleniyor şarkım.
Ne var ki, şarkımın hala yaşıyor olması,
Yolunu şaşırarak dünyaya yayılması keyif veriyor.

Çoktandır unuttuğum bir özleyiş uyanıyor içimde.
O sessiz ve ciddi ruhlar âlemine gitmenin zamanı geldi:
Fısıltılı şarkımın belirsiz seslerle havada yayılmasıyla,
Bedenim titriyor! Gözyaşlarımdan akışını durduramıyorum.
Acımasız yüreğim, katı değil! Yumuşak!
Sahip olduğum şeylerin nasıl uzaklaştığını görüyorum,
Kaybolmuş şeylerin ise yanı başımda birer gerçek olduğunu.

Müzik - Bozkırın Türküsü

Ayın altında kağnılar gidiyordu.

Kağnılar gidiyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.
Toprak öyle bitip tükenmez,
Dağlar öyle uzakta,
Sanki gidenler hiçbir zaman

Hiçbir menzile erişmeyecekti.
Kağnılar yürüyordu yekpare meşeden tekerlekleriyle.
Ve onlar
Ayın altında dönen ilk tekerlekti.
Ayın altında öküzler
Başka ve çok küçük bir dünyadan gelmişler gibi
Ufacık, kısacıktılar,
Ve pırıltılar vardı hasta, kırık boynuzlarında
Ve ayaklar altından akan
Toprak,
Toprak
Ve topraktı.

Gece aydınlık ve sıcak
Ve kağnılarda tahta yataklarında
Koyu mavi humbaralar çırılçıplaktı.

Müzik - Re b Do Si b

Ve kadınlar
Birbirlerinden gizleyerek
Bakıyorlardı ayın altında
Geçmiş kafilelerden kalan öküz ve tekerlek ölülerine.

Ve kadınlar,
Bizim kadınlarımız:
Korkunç ve mübarek elleri,
İnce, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
Anamız, avradımız, yârimiz
Ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen
Ve soframızdaki yeri
Öküzümüzden sonra gelen
Ve dağlara kaçırıp uğruna hapis yattığımız;
Ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki
Ve karasabana koşulan
Ve ağıllarda
İşiltisinde yere saplı bıçakların
Oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan
Kadınlar,
Bizim kadınlarımız.
Şimdi ayın altında
Kağnıların ve hartuçların peşinde
Harman yerine kehribar başaklı sap çeker gibi
Aynı yürek ferahlığı,
Aynı yorgun alışkanlık içindeydiler.

Müzik biter

Ve on beşlik şarapnelin çeliğinde
İnce boyunlu çocuklar uyuyordu.

Ayın altında kağnılar
Yürüyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.

Arpej 4 kez solo 3 kez metinle

Dağlarda tek tek ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle ferahtılar ki
Şayak kalpaklı adam
Nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
Güzel, rahat günlere inanıyordu
Ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında,
Birdenbire beş adım sağında onu gördü.

Müzik Do Si b Re b

Paşalar onun arkasındaydılar.
O, saati sordu.
Paşalar: 'Üç', dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar,
Eğildi, durdu.

Müzik Kesilir!

Bıraksalar
İnce, uzun bacakları üstünde yaylanarak
Ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon ovasına atlayacaktı.

Müzik - Do Si b Re b

'6 Ağustos emri' verilmiştir.
Birinci ve İkinci ordular, Kıta'ları, kağnıları, süvari
Alaylarla
Yer değiştiriyordu, yer değiştirecek.
98956 tüfek,
325 top,
5 tayyare,
2800 küsur mitralyöz,
2500 küsur kılıç
Ve 186326 tane pırıl pırıl insan yüreği
Ve bunun iki misli kulak, kol, ayak ve göz
Kımıldanıyordu gecenin içinde.
Gecenin içinde toprak,
Gecenin içinde rüzgâr,
Hatıralara bağlı, hatıraların dışında,
Gecenin içinde:
İnsanlar, âletler ve hayvanlar,
Demirleri, tahtaları ve etleriyle birbirine sokulup,
Korkunç
Ve sessiz emniyetlerini

Birbirlerine sokulmakta bulup,
Kocaman, yorgun ayakları,
Topraklı elleriyle yürüyorlardı.

Saat Beş otuz...

Ve başladı topçu ateşiyle
Ve fecirle birlikte büyük taarruz.

Sonra?

30 Ağustosta düşman Kuvayi külliyesi imha ve esir olundu.

Sonra?

Sonra, 31 Ağustos günü ordularımız İzmir'e doğru yürüdü.

Sonra?

Sonra, 9 Eylülde İzmir'e girdik.

Sonra?

Seyrettik İzmir rıhtımından Akdeniz'i.

**Dörtnala gelip Uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket bizim.**

**Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
Ve ipek bir halıya benzeyen toprak,
Bu cehennem, bu cennet bizim.
Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,
Yok, edin insanın insana kulluğunu,
Bu davet bizim...**

**Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
Ve bir orman gibi kardeşçesine,
Bu hasret bizim.**

Müzik - Tarlada köylü - Solo

Ateşi ve ihaneti gördük

Ve yanan gözlerimizle durduk
Bu dünyanın üzerinde,
İstanbul 1918 Teşrinlerinde,
İzmir 1919 Mayısında
Ve Manisa, Menemen, Aydın, Akhisar:
Mayıs ortalarından
Haziran ortalarına
Kadar
Yani tütün kırma mevsimi,
Yani, arpalar biçilip
Buğdaya başlanırken
Yuvarlandılar.

Adana,
Antep,
Urfa,
Maraş:
Düşmüş
Dövüşüyordu...

Ateşi ve ihaneti gördük.

Ve kanlı bankerler pazarında
Memleketi Alaman'a satanlar,
Yan gelip ölülerin üzerinde yatanlar
Düştüler can kaygusuna
Ve kurtarmak için başlarını halkın gazabından
Karanlığa karışarak basıp gittiler.
Yaralıydı, yorgundu, fakirdi millet,
En azılı düvellerle dövüşüyordu fakat
Dövüşüyordu, köle olmamak için iki kat,
İki kat soyulmamak için.

Ateşi ve ihaneti gördük.

Murat nehri, Canik dağları ve Fırat,
Yeşilirmak, Kızılırmak,
Gültepe, Tilbeşar ovası,
Gördü uzun dişli İngiliz'i.

Ve Aksu'yla Köpsu,
Karagöl'le Söğüt gölü
Ve gümüş basamaklı türbesinde yatan
Büyük, âşık ölü,
Şapkası horoz tüylü İtalyan'ı gördü.

Ve Çukurova,
Kıyasıya düzlük,
Uçurumlar, yamaçlar, dağlar kıyasıya
Ve Seyhan ve Ceyhan
Ve kara gözlü Yürük kızı,
Gördü mavi üniformalı Fransız'ı.

Ve devam ettik ateşi ve ihaneti görmekte.

Eşraf ve ayan ve mütehayyizânın çoğu
Ve ağalar:
Bağdasar ağadan
Kellesi Büyük Mehmet ağaya kadar,
Düşmanla birlik oldular.
Ve inekleri, koyunları, keçileri sürüp götürüp,
Gelinlerin ırzına geçip,
Çocukları öldürüp
Ve istiklâli yakıp yıktıkça düşman,
Dağa çıktı mavzerini, nacağını, çiftesini kapan
Ve çığ gibi çoğaldı çeteler

Ve köylülerden paşalar görüldü,
Kara donlu köylülerden.

Ve bizim tarafa geçenler oldu
Tunuslu ve Hintli kölelerden,
Ve Türkistanlı Hacı Ahmet,
Kısık gözleri,
Seyrek sakalı,
Hafif makineli tüfeğiyle
Dağlarda bir başına dolaştı.
Ve sabahleyin ve öğle sıcağında ve akşamüstü
Ve ay ışığında ve yıldız alacasında geceleyin,
Ne zaman sıkışsa bizimkiler,
Peyda oluverdi, yerden biter gibi o
Ve ateş etti
Ve düşmanı dağıttı
Ve kayboldu dağlarda yine.

Müzik - Dalgaların hasreti - Solo

Ateşi ve ihaneti gördük.

Dayandık,
Dayandık her yanda,
Dayandık İzmir'de, Aydın'da,
Adana'da dayandık,
Dayandık, Urfa'da, Maraş'ta, Antep'te.
Antepliler silahşor olur,
Uçan turnayı gözünden
Kaçan tavşanı ard ayağından vururlar
Ve Arap kısrağının üstünde
Taze yeşil selvi gibi ince uzun dururlar.
Antep sıcak,
Antep çetin yerdir.
Antepliler silahşor olur,
Antepliler yiğit kişilerdir.

Karayılan

Karayılan olmazdan önce
Antep köylüklerinde ırgattı.
Belki rahatsızdı, belki rahattı,
Bunu düşünmeğe vakit bırakmıyordular,
Yaşıyordu bir tarla sıçanı gibi
Ve korkaktı bir tarla sıçanı kadar.
Yiğitlik atla, silâhla, toprakla olur.
Onun atı, silâhı, toprağı yoktu.
Boynu yine böyle çöp gibi ince
Ve böyle kocaman kafalıydı
Karayılan
Karayılan olmazdan önce.
Düşman Antep'e girince

Antepliler onu
Korkusunu saklayan
Bir fıstık ağacından
Alıp indirdiler.
Altına bir at çekip
Eline bir mavzer
Verdiler.

Antep çetin yerdir.
Kırmızı kayalarda
Yeşil kertenkeleler.
Sıcak bulutlar dolaşır havada
İleri geri.
Düşman tutmuştu tepeleri,
Düşmanın topu vardı.
Antepliler düz ovada
Sıkışmışlardı.
Düşman şarapnel döküyordu,
Toprağı kökünden söküyordu.
Düşman tutmuştu tepeleri.
Akan: Antep'in kanıydı.

Düz ovada bir gülfidanıydı
Karayılan'ın
Karayılan olmazdan önceki siperi.
Bu fidan öyle küçük,
Korkusu ve kafası öyle büyüktü ki onun,
Namlıya tek fişek sürmeden
Yatıyordu yüzükoyun.

Müzik - Hüseyin

**Antep sıcak,
Antep çetin yerdir.
Antepliler silâhşor olur.
Antepliler yiğit kişilerdir.**

Fakat düşmanın topu vardı.
Ve ne çare, kader,
Düz ovayı Antepliler
Düşmana bırakacaklardı.
'Karayılan' olmazdan önce
Umurunda değildi Karayılan'ın
Kıyamete dek düşmana verseler Antep'i.
Çünkü onu düşünmeğe alıştırmadılar.
Yaşadı toprakta bir tarla sıçanı gibi,
Korkaktı da bir tarla sıçanı kadar.

Siperi bir gülfidanıydı onun,
Gülfidanı dibinde yatıyordu ki yüzükoyun

Ak bir taşın ardından
Kara bir yılan
Çıkardı kafasını.
Derisi ışıltılı,
Gözleri ateşten al,
Dili çatıldı.
Birden bir kurşun gelip
Kafasını aldı.
Hayvan devrildi kaldı.
Karayılan
Karayılan olmazdan önce
Karayılanın encamını görünce
Haykırdı avaz avaz
Ömrünün ilk düşüncesini:
'İbret al, deli gönlüm,
Demir sandıkta saklansan bulur seni,
Ak taş ardında kara yılanı bulan ölüm.'
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olan,
Fırlayıp atlayınca ileri
Bir dehşet aldı Antepilileri.
Seğirttiler peşince.
Düşmanı tepelerde yediler.
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olana:
KARAYILAN dediler.

Müzik - Karayılan - Solo

Karayılan der ki: Harbe oturak,
Kilis yollarından kelle getirek,
Nerde düşman varsa orda bitirek,
Vurun ha yiğitler namus günüdür.

Müzik - Doğaçlama

Onlar ki toprakta karınca,
Suda balık,
Havada kuş kadar
Çokturlar;
Korkak,
Cesur,
Cahil,
Hakim
Ve çocukturlar
Ve kahreden
Yaratan ki onlardır,
Destanımızda yalnız onların maceraları vardır.
Onlar ki uyup hainin iğvâsına
Sancaklarını elden yere

Düşürürler
Ve düşmanı meydanda koyup
Kaçarlar evlerine
Ve onlar ki bir nice mürtede hançer üşürürler
Ve yeşil bir ağaç gibi gülen
Ve merasimsiz ağlayan
Ve ana avrat küfreden ki onlardır,
Destanımızda yalnız onların maceraları vardır.

Demir, kömür ve şeker

Ve kırmızı bakır
Ve mensucat
Ve sevda ve zulüm ve hayat
Ve bilcümle sanayi kollarının
Ve gökyüzü
Ve sahra
Ve mavi okyanus
Ve kederli nehir yollarının,
Sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
Bir şafak vakti değişmiş olur,
Bir şafak vakti karanlığın kenarından
Onlar ağır ellerini toprağa basıp
Doğruldukları zaman.
En bilgin aynalara
En renkli şekilleri aksettiren onlardır.
Asırda onlar yendi, onlar yenildi.
Çok sözler edildi onlara dair
Ve onlar için:
Zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur,
Denildi.

Sessizlik - 5 Saniye Karanlık

Biz ki İstanbul şehriyiz!

Müzik - Üsküdar'a

Biz ki İstanbul şehriyiz,
Seferberliği görmüşüz:
Kafkas, Galiçya, Çanakkale, Filistin,
Vagon ticareti, tifüs ve İspanyol nezlesi
Bir de ittihatçılar,
Bir de uzun konçlu Alman çizmesi
1914'ten 18'e kadar
Yedi bitirdi bizi.

Mücevher gibi uzak ve erişilmezdi şeker,
Erimiş altın pahasında gazyağı
Ve namuslu, çalışkan, fakir İstanbullular
Sidiklerini yaktılar 5 numara lambalarında.

Yedikleri mısır koçanıydı ve arpa
Ve süpürge tohumu
Ve çöp gibi kaldı çocukların boynu.

Ve lâkin Tarabya'da, Pötişan'da ve Ada'da Kulüp'te
Aktı Ren şarapları su gibi
Ve şekerin sahibi
Kapladı Miloviç'in yorganına 1000 liralıkları.
Miloviç de beyaz at gibi bir karı.
Bir de sakalı Halife'nin,
Bir de Vilhelm'in bıyıkları.

Biz ki İstanbul şehriyiz,
Güzelizdir,
Dört yanımız mavi mavi dağdır, denizdir.
Öfkeli, büyük bir şair:
'Ey bin kocadan arta kalan bilmem neyi bakir'
Demiş bize
Ve bir başkası,
Yekpare Acem mülkünü feda etti bir sengimize.

Biz ki İstanbul şehriyiz,
İşte, arz ederiz halimizi
Türk milletinin yüce katına.

Müzik - Mavi Yalnızlık

Mevsim yazdır, 1919'dur.
Ve Teşrinlerinde geçen yılın
Dört düvele teslim ettiler bizi,
Gözü kanlı dört düvele
Anadan doğma çırılçıplak.
Ve kurumuştur
Ve kan içindeydi memelerimiz.

Biz ki İstanbul şehriyiz,
Fransız, İngiliz, İtalyan, Amerikan
Bir de Yunan,
Bir de zavallı Afrika zencileri
Yer bitirir bizi bir yandan,
Bir yandan da kendi köpek döllerimiz.
Ve İngiliz muhipleri
Ve Mandacılar.
Biz ki İstanbul şehriyiz,
Yüce Türk milleti,
malûmun olsun çektiğimiz acılar.

Müzik

Türk Köylüsü

Topraktan öğrenip
kitapsız bilendir
Hoca Nasreddin gibi ağlayan
Bayburtlu Zihni gibi gülerdir.
Ferhat'tır Kerem'dir ve Keloğlandır.
Yol görünür onun garip serine,
Analar, babalar umudu keser.
Kahpe felek ona eder oyunu.
Çarşambayı sel alır, bir yar sever el alır,
Kanadı kırılır çöllerde kalır,
Ölmeden mezara koyarlar onu.

O 'Yunusu biçaredir, baştan aşağı yâredir'
Ağu içer su yerine.
Fakat bir kere bir dert anlayan düşmesin önlerine
Ve vakterişip:
'Gayrı yeter!' demesinler.
Ve bir kere dediler mi:
'İsrafil surunu urur
Mahlûkat yerinden durur',
Toprağın nabzı başlar onun nabızlarında atmağa.
Ne kendi nefsinin korur
Ne düşmanı kayırır,
'Dağları yırtıp ayırır,
kayaları kesip yol eyler abıhayat akıtmağa...'

Müzik – Piyano/Trombon

Karanlık - Işık

Güneş Erzurum yaylasında henüz doğmadan,
uzaklardan ilk gökyüzünü mavileştirip, ardından siyah bir sac gibi yayılmış
kara bulutların arasından kızıl bir yumak gibi yavaş yavaş yukarı doğru
yükselecek yerini alır ve artık geceye son verir.
Gün 1919 Temmuzunun 23'üncü günüdür.
Pek mütevazı bir mektep salonunda başladı Erzurum Kongresi.

Müzik - Sarı Gelin - 1 kez Solo

Erzurum'un kışı zorludur, balam,
Tandırında tezek yakar Erzurum,
Buz tutar yiğitlerinin bıyığı
Be geceleyn karlı ovada
Kaskatı katılaştı, donmuş görürsün karanlığı.

Erzurum'da kavaklar, balam,
Erzurum'da kavaklar tane tane,
Kavaklarda tane tane yapraklar.
Ve terden ve toz dumandan ve sinekten geçilmez

Erzurum'da yaz gelip de bastı mıydı sıcaklar.
Erzurum'un düzdür, topraktır damı.
Erzurum güzelleri giyer, balam,
İncecik ak yünden ehramı.

Yürek boynun büker, balam,
Erzurumlu türkölere.
Halim selimdir Erzurum'un adamı
Ve lâkin dönmesin gözü bir kere! **Müzik kesilir!**

Erzurum'da on dört gün sürdü Kongre:

Orda, mazlum milletlerden bahsedildi
Bütün mazlum milletlerden
Ve emperyalizme karşı dövüşlerinden onların.
Orda, bir Şûrayı Millî 'den bahsedildi,
İrade i Milliye ye müstenit bir Şûrayı Millî 'den.
Buna rağmen,
'Âsi gelmeyelim' diyenler vardı,
'Makamı hilâfet ve saltanata.'
Hatta casuslar vardı içerde.
Buna rağmen,
'Bütün aksamı vatan bir küldür' denildi.
'Kabul olunmaz' denildi,
'Manda ve Himaye...'

Buna rağmen,
İstanbul'da birçok hanımlar, beyler, paşalar,
Türk milletinden kesmişlerdi umudu.
Yağdırıldı telgraflar Erzurum'a:
'Amerikan mandası altına girelim', diye.
'İstiklâl, diyorlardı, şayanı arzu ve tercihtir, amma
Bugün bu, not posible diyorlardı, yani mümkün değil,
Birkaç vilâyet of course, diyorlardı, kalacak elde,
Şu halde, diyorlardı, şu halde,
Memâlik Osmanîye'nin cümlesine şâmil
Amerikan mandaterliğini talep etmeği
Memleketimiz için en nâfi
Bir şekli hal kabul ediyoruz.'
Fakat bu şekli halli kabul etmedi Erzurumlu.

Erzurum'un kışı zorludur, balam,
Buz tutar yiğitlerinin bıyığı.
Erzurum'da kaskatı, dimdik ölür adam,
Kabullenmez yılgınlığı...

Sessizlik - Ara - Müzik

Fakat İstanbul'da!

Müzik - Çarliston

İstanbul'da hanımlar, beyler, paşalar,
Tül perdeler, kravatlar, apoletler, şişeler,
Çıtı pıtı dilleri ve pamuk gibi elleri
Ve biçare telgraf telleri
Devretmek için Amerika'ya Anadolu'yu
Şöyle diyorlardı Erzurum'dakilere:

Müzik kesilir!

'Bizi bir başımıza bıraksalar,
Taraflılık, cehalet
Ve çok konuşmaktan başka müspet
Bir hayat kuramayız.
İşte bu yüzden Amerika çok işimize geliyor.
Filipin gibi vahşi bir memleketi adam etti Amerika.
Ne olacak,
Biz de on beş, yirmi sene zahmet çekeriz,
Sonra Yeni Dünya'nın sayesinde
İstiklâli kafasında ve cebinde taşıyan
Bir Türkiye vücuda geliverir.

Amerika, içine girdiği memleket ve millet hayrına
Nasıl bir idare kurduğunu
Avrupa'ya göstermek ister.
Hem artık işi uzatmağa gelmez.
Çok tehlikeli anlar yaşıyoruz.
Sergüzeşt ve cidal devri geçmiştir:
Türkiye'yi, geniş kafalı birkaç kişi belki kurtarabilir.'

Müzik – 'Sivas Ellerde'

4 Eylül 1919'da toplandı Sivas Kongresi,
Ve 8 Eylülde
Kongrede bu sefer
Yine ortaya çıktı Amerikan mandası.
Ak koyunla kara koyunun
Geçitte beli olduğu günlerdi o günler.
Ve İstanbul'dan gelen bazı zevat,
Sapsarı yılgınlıklarıyla beraber
Ve ihanetleriyle birlikte
Bir de Amerikan gazeteci getirmiştiler.
Ve Erzurumlulardan ve Sivaslılardan ve Türk
Milletinden çok
İş bu 'Our Boys' dedikleri zevata güveniyorlardı.

Bunlara:
'İstiklâlimizi kaybetmek istemiyoruz efendiler!'
Denildi.

Fakat ayak diredi efendiler:

'Mandanın, istiklâli ihlâl etmeyeceği muhakkak iken,'

Dediler,

'Her halde bir müzaherete muhtacız diyorum ben,'

Dediler,

'Hem zaten,'

Dediler,

'Birbirine mani şeyler değildir

İstiklâl ile manda.

Ve esasen,'

Dediler,

'Müstakil kalamayız böyle bir zamanda.

Memleket harap,

Toprak çorak,

Borcumuz 500 milyon,

Varidat ise 15 milyon ancak.

Ve Allah muhafaza buyursun

İzmir kalsa Yunanistan'da

Ve harp etsek,

Düşmanımız vapurla asker

Getirir.

Biz Erzurum'dan hangi şimendiferle nakliyat yapabiliriz?

Mandayı kabul etmeliyiz, hemen.'

Dediler.

'Onlar dretnot yapıyor, biz yelkenli bir gemi yapamıyoruz.

Hem, İstanbul'daki Amerikan dostlarımız:

Mandamız korkunç değildir,

Diyorlar,

Cemiyeti Akvam nizamnamesine dahildir, diyorlar.'

Ve böylece, bin dereden su getirdi İstanbul'dan gelen

Zevat.

Sivas, mandayı kabul etmedi

Fakat

'Hey gidi deli gönlüm,'

Dedi.

'Akıllı, mutlu, sabırlı deli gönlüm,

Ya İSTİKLÂL, ya ölüm!'

Dedi.

Müzik - İzmir Marşı

Nâzım Hikmet'in mektubu:

'Cumhur Reisi Atatürk'ün Yüksek Katına

Türk Ordusunu 'isyana teşvik' ettiğim iddiasıyla

15 yıl ağır hapis cezası giydim.

Şimdi de Türk Donanmasını 'isyana' teşvik etmekle töhmetlendiriliyorum.

Türk inkılabına ve senin adına ant içerim ki suçsuzum.
Askeri isyana teşvik etmedim...
Deli,
serseri,
mürteci,
satılmış,
inkılap ve yurt haini
değilim ki bunu bir an olsun düşünebileyim.

Askeri isyana teşvik etmedim.
Senin eserine ve sana,
aziz olan Türk dilinin inanmış bir şairiyim.
Sırtıma yüklenen ve yükletilebilecek hapis yıllarını
taşıyabilecek kadar sabırlı olabilirim.

Büyük işlerinin arasında seni bir Türk şairinin felaketi ile alakalandırmak
istemezdim.
Bağışla beni.
Seni bir an kendimle meşgul ettimse,
alınma vurulmak istenen bu 'inkılap askerini isyana teşvik' damgasının ancak
senin ellerinle silinebileceğine inandığımdandır.

Başvurabileceğim en inkılapçı baş sensin.
Kemalizm'den ve senden adalet istiyorum.
Türk inkılabına ve senin başına ant içerim ki suçsuzum.'

18 Ağustos 1938
Nâzım Hikmet

© Haydar Zorlu
www.sanatodasi.biz

İzmir'in dağlarında çiçekler açar,
Altın güneş orda sirmalar saçar.
Bozulmuş düşmanlar hep yel gibi kaçar,
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa;
Adın yazılacak mücevher taş.

İzmir'in dağlarında oturdum kaldım;
Şehit olanları deftere yazdım,
Öksüz yavruları bağrıma bastım,
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa;
Adın yazılacak mücevher taş.